

adapted methodological materials; the desire to increase the competence of specialists and the lack of understanding of the need to take into account the importance of personal factor in this process.

The study is devoted to the study of ways of overcoming the contradictions that actualize the importance of the pedagogical aspect in the preparation of technologies and design teachers. After all, pedagogical competence implies not only professional knowledge, but also requires professional and pedagogical orientation of the future teacher's personality.

The purpose of the article is to investigate the feasibility of considering the relationship of artistic and graphic competence with professional and pedagogical competence in the training of technologies and design specialist.

The irreversibility of the nature of educational changes in society indicates that the process of awareness of the values of pedagogical activity forms a public understanding of the importance of the teaching profession, and it cannot be put on par with other professions. The study of value-oriented pedagogical activity proves that it is impossible to mark the equation between the concepts of competence and qualification. Professional and pedagogical competence is integrated and combines professional knowledge, intellectual skills and specific activities, because professional formation involves the operation of complex models of mental activity, mastering techniques and methods of pedagogical thinking and reflexivity. Defining the phenomenon of professional and pedagogical orientation, it can be argued that it is conceptually important to take into account the factors of motives, interests, needs, abilities to this specific activity.

Artistic-graphic competence is a special psychological formation, which determines the emotional-aesthetic orientation and activity of the individual, his ability to art-figurative development of the environment by means of graphic methods and means, as well as its embodiment in the spiritual plane or subject material.

The study of research materials made it possible to trace the following types of relationships between the investigated phenomena: direct, inverse, static, spatial, temporal, functional, target. At the heart of the suggested model of the relationship of graphic and professional and pedagogical competencies is the methodological way of forming the personality of a specialist from artistic and graphic competence through obtaining a certain level of professional and pedagogical culture (symbiosis of professional knowledge, personal beliefs and professional activity).

The structural-logical model of the interrelation of artistic-graphic and professional-pedagogical competences, suggested by the authors, is the basis of methodological materials for the training of the future specialists in technologies and design. Testing of methodological materials for practical tasks proved the efficiency and correctness of our approach.

Keywords: *artistic and graphic competence; professional competence; professional and pedagogical competence; professional and pedagogical orientation*

Стаття надійшла до редакції 25.10.2019 р.

УДК 378.22.01.015.31-051:502:[613]

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194638>

МАРИНА ДЯЧЕНКО-БОГУН

ORCID ID 0000-0002-1209-2120

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ЛІНА РИБАЛКО

ORCID ID 0000-0001-6092-9442

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУСПІЛЬСТВІ.

У статті висвітлюється генезис історичних аспектів а також проводиться аналіз головних тенденцій у розвитку наукових поглядів на збереження здоров'я, виокремленні та обґрунтуванні основних етапів становлення теоретичних концепцій збереження здоров'я людини, ставленні суспільства до проблем здоров'язбереження, які віддзеркалюють динамічний прояв загальнолюдських цінностей і потреб.

Ключові слова: здоров'я; здоров'язбережувальні технології; здоров'язбережувальна діяльність; етапи здоров'язбереження

Актуальність проблеми. Вивчення історико-педагогічних джерел, а також питання формування, зміцнення і збереження здоров'я дитини стали об'єктом наукового аналізу для багатьох представників педагогічної науки досить давно. Учені минулого намагалися обґрунтувати теоретико-методичні особливості збереження здоров'я дитини в поєднанні розумового розвитку і фізичного виховання, підкреслювали важливість навчання дитини у відповідності до її вікових, розумових, фізичних можливостей і здібностей. В даних умовах **особливої актуальності набуває** проблема якісної підготовки майбутніх учителів, готових до виховання і формування здорового способу життя, який забезпечить гармонійний розвиток особистості кожної дитини а також окреслить основні аспекти до реалізації здоров'язбережувальних технологій в освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування, зміцнення і збереження здоров'я дитини стали об'єктом наукового аналізу для багатьох представників педагогічної науки досить давно. Становлення теоретичних концепцій здоров'язбереження носили тривалий характер, і стали підґрунтям для становлення основних аспектів до реалізації здоров'язбережувальних технологій в освіті.

Генезис історичних аспектів знайшов своє відображення у працях багатьох вітчизняних учених. Антропологічний підхід бере свій початок у 60–70-і роки XIX століття у працях К. Ушинського, у XX столітті його продовжили педологічні дослідження М. Басова, Л. Виготського, В. Кашенка, О. Нечаєва, С. Шацького. Концептуальні основи гігієнічного підходу знайшли своє відображення; у наукових дослідженнях М. Йорданського, Г. Маркова, С. Советова, М. Антропової, Г. Сердюковської. Гуманістичний підхід, як ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості учня, на початку XX століття став домінуючим у роботах В. Вахтерова, П. Каптерева; у 60–80-і роки XX століття – Ш. Амонашвілі, Є. Ільїна, В. Сухомлинського, В. Шаталова. Фізкультурний підхід на межі XIX–XX століть розвивали вчені В. Ігнат'єв, П. Лєсгафт, Є. Покровський; у XX столітті його продовжили В. Горіневський, З. Кузнецова, Г. Мейксон, В. Лях.

Не вирішеною залишається проблема аналізу головних тенденцій у розвитку наукових поглядів на збереження здоров'я та здоров'язбережувальну діяльність; варто виокремити та обґрунтувати розкрити основні етапи становлення теоретичних концепцій здоров'язбереження, які стали підґрунтям для становлення основних аспектів до реалізації здоров'язбережувальних технологій в освіті, об'єктом наукового аналізу для багатьох представників педагогічної науки а також ставленні суспільства до проблем здоров'язбереження, які віддзеркалюють динамічний прояв загальнолюдських цінностей і потреб.

З огляду на це, **мета статті** полягає у вивченні, а також аналізі головних тенденцій у розвитку наукових поглядів на збереження здоров'я та здоров'язбережувальну діяльність, виокремленні та обґрунтуванні основних етапів становлення теоретичних концепцій збереження здоров'я людини у цілому, і дитини зокрема, ставленні суспільства до проблем здоров'язбереження, які віддзеркалювали динамічний прояв загальнолюдських цінностей і потреб.

Методи дослідження стосовно генезису історичних аспектів а також аналізу головних тенденцій у розвитку наукових поглядів на збереження здоров'я, використовувався комплекс методів: *теоретичні методи*: порівняльний аналіз психолого-педагогічної, філософської та здоров'язбережувальної літератури для узагальнення наукових фактів стосовно розвитку здоров'язбережувальної діяльності у суспільстві; ретроспективний аналіз, наукова рефлексія для формування цілісного уявлення про досліджуваний феномен здоров'язбереження; *емпіричні методи*: діагностичні (соціологічні спостереження).

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап становлення суспільства характеризується підвищенням уваги дослідників до всіх аспектів збереження здоров'я людини. Актуалізація проблеми формування і збереження здоров'я дітей є першочерговою для сучасного українського суспільства, вимагає історичного аналізу поглядів на аспекти здоров'язбереження, виділення головних етапів його розвитку, окреслення методично-наукового змісту.

Вивчення історико-педагогічних джерел вказує на те, що дослідження цієї проблематики ми знаходимо у працях А. Дістервега, Я. Коменського, Д. Локка, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, К. Ушинського та ін. Учені минулого намагалися обґрунтувати теоретико-методичні особливості збереження здоров'я дитини в поєднанні розумового розвитку і фізичного виховання, підкреслювали важливість навчання дитини у відповідності до її вікових, розумових, фізичних можливостей і здібностей.

Теоретичні та практичні засади західноєвропейської доктрини здоров'язбереження беруть своє коріння у античних філософських школах Греції та Риму (Аристотель, Демокрит, Платон, Сократ, Епікур, Сенека).

Представники медицини та науки давніх часів (Гіппократ (V ст. до н. е.), Емпедокл (IV ст. до н. е.)) довели взаємозалежність стану здоров'я людини і способу її життя. На це саме наголошує і давньоіндійське писемне джерело – збірка «Аюр-веда», дата створення якої близько 1800 рр. до н.е. (Андрущенко, 2003, с. 19).

Відомі лікарі Стародавнього світу вказували на відповідність віку людини, її звичок, статі, місцевості, де мешкає людина стану її здоров'я. Про це ми знаходимо у трактатах давньогрецького лікаря Гіппократа (460–336 рр. до н.е.), римського знавця медицини Авла Корнелія Цельса (I ст. до н. е.), у видатного арабського лікаря Ібн-сіні (Авіценні) (980–1037 рр.).

Дослідники античного досвіду здоров'язбережувальної діяльності зазначають, що головна ідея оздоровчих систем, сформульованих у працях великих лікарів Стародавнього Світу, полягає у превалюванні питань формування, збереження і зміцнення здоров'я, а не лікування захворювань, на які людина вже захворіла. Як наслідок, при порушенні здоров'я людина повинна сконцентруватися на відновленні ресурсних можливостей, які закладені в її генетичну природу, що забезпечить регенерацію функціонального стану, гармонійне поєднання фізичного, психічного та духовного здоров'я (Ларионова, 2007, с. 21).

Питання здоров'язбереження у часи середньовіччя характеризувалися тим, що творча спадщина мислителів античності зневажалася, а в багатьох випадках заборонялася церквою. Знання людини про здоров'я вважалися гріховними, а головною чеснотою людини було покаяння і аскетизм (Ларионова, 2007, с. 112). Досвід здоров'язбереження, розвинений у Давній Греції, подальшого розвитку в Європі не мав.

Відновлення інтересу до пізнання законів природи та людини і захоплення працями давніх греків починається у Епоху Відродження. Цей історичний період охарактеризувався кардинальними змінами, що сталися у запитах суспільства до людини: гармонійний розвиток людини, поєднання фізичного та духовного здоров'я – це заповідь її активної громадянської позиції та життєвого оптимізму. Вказані аспекти стали ідеологічним підґрунтям гуманістичних концепцій виховання особистості, мета яких полягала у забезпеченні всебічного і гармонійного розвитку природних здібностей дитини. Видатні мислителі епохи Відродження (Т. Кампанелла, М. Монтень, Т. Мор, Ф. Рабле) вперше вказують на залежність розвитку дитини від педагогічного впливу на неї, на необхідності

гармонійного поєднання фізичної активності і розумового навантаження у процесі фізичного, інтелектуального, морального становлення особистості (Ларионова, 2007, с. 113).

Потужним поштовхом до педагогічних напрацювань у напрямі здоров'язбереження був перехід суспільства в індустріальну епоху. Це пов'язано із розвитком гуманістичних поглядів на суспільні взаємини, підвищенням ролі людини у виробничих процесах того часу, необхідністю пошуку нових ідей щодо актуалізації проблем того часу: низький рівень фізичного здоров'я дітей, високі рівні захворюваності та смертності. Видатні педагоги Новітньої епохи (Я. Коменський, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці та ін.) своїми науковими працями зробили значний теоретичний і практичний внесок у становлення здоров'язбережувальної педагогіки як фундаменту виховання дитини. В той же час, розроблені аспекти не ґрунтувалися на відповідних медичних і фізіологічних засадах, не носили системного характеру і не враховували психолого-соціальні аспекти здоров'язбереження.

Концептуальною основою педагогічної системи Й. Песталоцці є положення про взаємозалежність духовного, психічного та фізичного чинників здоров'я людини. Він розробив систему «первісного навчання», мета якого полягала у створенні умов, які забезпечують формування «розуму, серця і рук» дитини, тобто уособлюють концепцію всебічного її розвитку, ефективність якого залежить від урахування індивідуальних і вікових особливостей учнів.

Важливою складовою для збереження здоров'я дитини Й. Песталоцці вважав зміст освіти. Вчений закликав контролювати розумове навантаження на дітей, що дасть змогу створити психологічно комфортне середовище навчального закладу, у якому діти не будуть відчувати небажання навчатися від того, що матеріал уроку занадто важкий. Важливою складовою гармонійного розвитку дитини, на думку вченого, є фізичне виховання, яке потрібно впроваджувати у навчальних закладах через проведення гімнастичних вправ, рухливих ігор на свіжому повітрі. Видатний педагог не обійшов увагою питання розвитку духовного здоров'я дитини, засобами якого він вважав заняття музикою, співами, художнім мистецтвом і малюванням.

Велику увагу питанням формування, збереження й зміцнення здоров'я дитини приділяв великий педагог і філософ Я. А. Коменський, який вважав їх одним з найважливіших елементів виховання. Ключовими моментами для виховання здорової дитини Я. А. Коменський вважав створення в школі позитивної мотивації до навчання, дотримання відповідних санітарно-гігієнічних норм, забезпечення ефективної розумової праці, запобігання стомленню, чому сприяє привабливе оснащення школи, наявність майданчиків для ігор.

Революційні зміни у ставленні до питань збереження здоров'я учнів у Західній Європі та США відбуваються наприкінці XIX – на початку XX ст. Це сталося за умов переходу до індустріального суспільства, в якому значно підвищилася потреба у здорових і розумних працівниках. Уособленням цих соціальних перетворень стала поява ідей педоцентризму, або вільного виховання, представниками якого стали Ф. Гансберг, Дж. Дьюї, М. Монтессорі, А. Фер'є та ін. Новим явищем у педагогіці стала поява «нових шкіл», головним у діяльності яких було створення педагогічних умов для розкриття природної краси і неповторності кожної дитини. Розумовий, фізичний, психологічний розвиток учнів «нових шкіл» будувався на засадах природовідповідності, який передбачав контроль розумового навантаження на дітей, підтримання високого рівня інтелектуальної працездатності, необхідність турботи про здоров'я і красу свого тіла як складової естетичного ставлення до життя. Провідною ідеєю педагогіки «нових шкіл» стало положення про взаємовплив розумового та фізичного розвитку, яке базувалося на принципах гуманізації змісту освіти. Внесення змін до змістового наповнення системи знань передбачало:

- формування високої цінності отриманих знань;
- поєднання інтелектуально-розумової, творчо-естетичної та емоційно-образної складових навчання;
- пріоритетність пошуково-дослідницьких форм засвоєння знань;
- практичність і високу якість отриманих знань;
- розвиток творчих здібностей у дітей під час викладання навчальних дисциплін (Ларионова, 2007, с. 118).

Створення освітнього простору, який забезпечував багатогранність і цілісність інтелектуального, фізичного та психічного здоров'я учнів, на думку М. Левківського, розкриває специфіку «нових шкіл» як закладів освіти, що функціонували на основі:

- нової парадигми взаємовідносин учня та вчителя, яка передбачає перенесення центру уваги з учителя як носія інформації на активну самостійну діяльність учня;
- поєднання і чергування різних видів (інтелектуальної, духовної, фізичної, творчої, дослідницької) та форм (індивідуальних, групових, колективних) навчальної діяльності;
- інтеграції розумового і морально-естетичного виховання;
- упровадження «надпредметного» викладання, яке передбачало в учнів формування творчого ставлення до пізнання навколишнього світу (Левківський, 2002, с. 37).

З огляду на історичну ретроспективу, важливу роль у розвитку поглядів на необхідність здоров'язбережувальної діяльності у закладах освіти відіграла поява вальдорфських шкіл на початку XX століття, засновником яких був видатний європейський педагог Р. Штайнер. Базовим положенням педагогічної системи цього ученого був закон творчості, згідно з яким цикли розумового, етичного і фізичного розвитку людини діляться на семиріччя, і при цьому хронологічно не збігаються. Обов'язок вихователя полягає у дослідженні цих циклів у кожного учня і створення сприятливих умов для їх гармонійного розвитку. Підґрунтям для створення педагогічної концепції Р. Штайнера стали ідеї вільного виховання. М. Левківський вказує на те, що людинознавчий підхід до освіти у вальдорфській школі об'єднується принципом цілісності педагогічного процесу й особистісно зорієнтованої спрямованості формування індивідуальності школяра (Левківський, 2002, с. 39).

Практика комплексного формування особистості учнів у Штайнер-школах полягала у трансформації змісту освіти, форм та методів викладання через призму такої організації навчально-виховного процесу, яка передбачала:

- інтеграцію шкільних дисциплін на базі комплексного поєднання науки, мистецтва і моралі з метою гармонійного розвитку у дітей інтелектуальних, морально-етичних, соціальних якостей та емоційно-ціннісного усвідомлення навколишнього світу;

- формування у школярів цілісних системних знань шляхом послідовного викладання у відповідності до законів розвитку природи дитини;
- зв'язок навчально-виховного процесу з навколишнім середовищем через розкриття значення теоретичних знань для практики;
- формування у дітей необхідних навичок і умінь у різних сферах людської діяльності;
- розвиток емоційно-вольової сфери життєдіяльності дитини, яка ґрунтується не лише на її інтелектуальних особливостях, але і на пізнавальних можливостях учня через активну власну діяльність і почуття прекрасного;
- збереження та розвиток фізичних і духовних сил дитини шляхом урахування її біологічної та психічної ритмології (природної зміни ритмів дихання, сну, запам'ятовування, сприйняття, переживання та здійснення) (Левківський, 2002, с. 41).

Виховання здорової людини як базова категорія вітчизняної педагогічної думки бере свій початок у часи Київської Русі, адже саме здоров'я для давніх слов'ян було однією з найважливіших цінностей. Система виховання спрямовувалася на формування хоробрості, витривалості, психічної стійкості, фізичної сили. Це було потрібно для забезпечення захисту власних територій від ворогів, соціальних і природних катаклізмів, і підвищувало значення педагогічного впливу на формування, зміцнення і збереження здоров'я з раннього дитинства (Савина, 2007, с. 114).

Саме в творчій спадщині народної педагогіки Київської Русі беруть свої коріння найдавніші способи виховання дітей засобами фізичного виховання. Одним з таких методичних прийомів було впровадження в педагогічний процес рухливих ігор, як способу тренування опорно-рухового апарату, уваги, реакції, командної взаємодії, швидкості прийняття відповідальних рішень, спрямованих на вихід з критичних ситуацій. Важливого значення набували емоційно-психологічні аспекти проведення рухливих ігор, що полягали у створенні позитивного настрою, атмосфери спортивного змагання, доброзичливого ставлення і взаємовиручки.

Дослідження педагогічної спадщини стародавніх слов'ян вказують на велике значення для формування їх менталітету потішного, гумористичного фольклору (утішок, небилиць, перевертнів та ін.). Цей засіб оптимістичного світосприйняття дозволяв дітям з гумором дивитися на себе і тих, хто оточує, легко долати життєві негаразди, зберігати власне психологічне здоров'я.

Окремого значення набуває той факт, що в народних традиціях, масових забавах і святах діти, молодь та дорослі брали спільну участь, що забезпечувало спадкоємність поколінь і передачу життєвого, у тому числі і здоров'язбережувального досвіду.

Настанови до збереження здоров'я молодого покоління, які формалізовано у вигляді елементарних правил, ми знаходимо у стародавніх рукописах X–XII століть. В. Андрущенко у своїх дослідженнях вказує на той факт, що видатна пам'ятка педагогічної думки XII століття «Повчання дітям» Володимира Мономаха (1117 р.) вказує на взаємозалежність понять освіта й виховання, які є втіленням земних потреб життя людини (Андрущенко, 2003, с. 125). Настави Володимира Мономаха були спрямовані на забезпечення розумового, морально-етичного і фізичного розвитку молоді.

Багато дослідників, зокрема Л. Сущенко, вказують на той факт, що розвиток педагогіки здоров'я до XVIII століття базується на народних традиціях і відображає релігійні переконання стародавніх слов'ян, обмежуючись елементарним гігієнічним і фізичним вихованням (Сущенко, 1998, с. 22).

Становлення теоретичних концепцій здоров'язбереження у вітчизняній педагогічній науці носили тривалий характер і на початок XX століття були окреслені основні аспекти до реалізації здоров'язбережувальних технологій в освіті: антропологічний, гігієнічний, гуманістичний і фізкультурний.

Вказані аспекти відповідали запитам індустріального суспільства початку XX століття, але, з одного боку реалізовувались у межах галузевого підходу (медицина, фізкультура, освіта), а з іншого – не носили цілісного характеру. Організація здоров'язбережувальної діяльності у закладах освіти не враховувала індивідуальні особливості кожної дитини, була стандартизована і несистемна.

Тому перед суспільством, постають якісно нові вимоги до рівня і стану здоров'я кожної людини, що, в першу чергу, відобразилося у запитах до системи освіти у питаннях організації здоров'язбережувальної роботи. Нові аспекти до формування, збереження і зміцнення здоров'я учнів у закладах освіти базувалися на принципах гармонійного поєднання фізичного, інтелектуального, психічного, соціального та духовного розвитку дитини. Теоретичні і практичні напрацювання педагогів у сфері здоров'язбереження відкрили нову сторінку у вирішенні проблем реалізації здоров'язбережувальних технологій у закладах освіти, що базуються на засадах інформатизації суспільного життя, та відіграють важливе значення для розвитку сучасних аспектів до здоров'язбереження у навчально-виховних закладах.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, у статті проаналізовано головні тенденції у розвитку наукових поглядів на збереження здоров'я та здоров'язбережувальну діяльність, виокремлено та обґрунтовано основні етапи становлення теоретичних концепцій здоров'язбереження.

Дана стаття не вичерпує всіх сторін аналізованої проблеми і актуалізує необхідність посиленої уваги стосовно подальших ґрунтовних досліджень, теоретичних напрацювань та практичного використання історичного надбання, впровадження технологій здоров'язбереження в освіті.

Список використаних джерел

- Андрущенко, В. П. (2003). Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика. В кн. В. Г. Кремень (Ред.), Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: [монографія] (С. 99-166). Київ: Наукова думка.
- Ларионова, И. С. (2007). Философия здоровья: [учеб. пособ.]. Москва: Гардарики.

- Левківський, М. В., & Микитюк, О. М. (2002). Історія педагогіки: [навч. посіб.]. Харків: ОВС.
- Савина, С. Л. (2007). Воспитание, школа и педагогическая мысль в Западной Европе в средние века и эпоху Возрождения. В кн. А. И. Пискунов (Ред.), *История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX века*: учеб. пособ. для пед. учеб. зав.] (С. 110-128). Москва: ТЦ Сфера.
- Сущенко, Л. П. (1998). Историчний аспект становлення поняття “здоровий спосіб життя” людини: методична розробка. Запоріжжя: ЗДУ.

References

- Andrushchenko, V. P. (2003). Osvita na rubezhi stolit: filosofiia, metodolohiia, praktyka [Education at the turn of the century: philosophy, methodology, practice]. In V. H. Kremen (Red.), *Neperervna profesiina osvita: filosofiia, pedahohichni paradyhmy, prohnos* [Continuing professional education: philosophy, pedagogical paradigms, prognosis]: [monohrafiia] (pp. 99-166). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Larionova, I. S. (2007). *Filosofiia zdorovia* [Health philosophy]: [ucheb. posob.]. Moskva: Gardariki [in Russian].
- Levkivskiy, M. V., & Mykytiuk, O. M. (2002). *Istoriia pedahohiky* [History of pedagogy]: [navch. posib.]. Kharkiv: OVS [in Ukrainian].
- Savina, S. L. (2007). Vospitanie, shkola i pedagogicheskaiia mysl v Zapadnoi Evrope v srednie veka i epokhu Vozrozhdeniia [Education, school and pedagogical thought in Western Europe in the Middle Ages and the Renaissance]. In A. I. Piskunov (Red.), *Istoriia pedagogiki i obrazovaniia. Ot zarozhdeniia vospitaniia v pervobytnom obshchestve do kontca XX veka* [History of pedagogy and education. From the birth of education in primitive society to the end of the 20th century]: ucheb. posob. dlia ped. ucheb. zav.] (pp. 110-128). Moskva: TTc Sfera [in Russian].
- Sushchenko, L. P. (1998). *Istorychnyi aspekt stanovlennia poniattia “zdorovyi sposib zhyttia” liudyny* [The historical aspect of the concept of "healthy lifestyle" of man]: metodychna rozrobka. Zaporizhzhia: ZDU [in Ukrainian].

DYACHENKO-BOGUN M.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

RYBALKO L.

Yuri Kondratyuk National Technical University, Ukraine

HISTORICAL RETROSPECTIVE OF THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC APPROACHES TO HEALTH-ACTIVITIES IN THE COMMUNITY

The article examines the genesis of historical aspects, as well as analyzes the main trends in the development of scientific perspectives on health conservation, highlighting and substantiating the basic stages of the formation of theoretical concepts of human health, the attitude of society to health problems that reflect the dynamic manifestation of human values and needs.

The main tendencies in the development of scientific perspectives on health and health saving activity are analyzed, the main stages of the theoretical concepts of health saving, which became the basis for the formation of the main aspects to the implementation of health saving technologies in education, are highlighted and substantiated. scientific analysis for many representatives of pedagogical science, as well as the attitude of society to the problems of health saving, which reflect the dynamic manifestation of human values and needs.

In view of this, the purpose of the article is to study and analyze the main trends in the development of scientific perspectives on health and health conservation activities, highlight and justify the main stages of the theoretical concepts of human health in general, and the child in particular, society's attitudes toward health issues that reflected the dynamic manifestation of human values and needs.

With regard to the genesis of historical aspects, as well as the analysis of major trends in the development of scientific perspectives on health conservation, a set of methods was used: theoretical methods: comparative analysis of psychological-pedagogical, philosophical and health-saving literature to summarize scientific facts regarding the development of health-saving activity in society ; retrospective analysis, scientific reflection to form a holistic view of the health phenomenon under study; empirical methods: diagnostic (sociological observations).

Therefore, before society, there are qualitatively new requirements for the level and state of health of each person, which, first of all, was reflected in the requests to the education system in the organization of health care work. New aspects to the formation, preservation and enhancement of the health of students in educational institutions were based on the principles of a harmonious combination of the physical, intellectual, mental, social and spiritual development of the child. Theoretical and practical achievements of educators in the field of health saving have opened a new page in solving problems of realization of health saving technologies in educational institutions based on the principles of informatization of public life, and are essential for the development of modern aspects of health care in educational institutions. .

Keywords: health; health-saving technologies; health-saving activities

Стаття надійшла до редакції 14.08.2019 р.